

Nr 473.

Av herr **Lövgren**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 245, med förslag till militärt avlöningsreglemente m. m.

Kungl. Maj:ts proposition nr 245 till riksdagen med förslag till militärt avlöningsreglemente m. m. innehåller bland annat *särskilda bestämmelser om löneklassplacering för beställningshavare, tillhörande löneplan Ca*. I anledning därav vill undertecknad påkalla viss ändring i dessa bestämmelser:

14 § 2 mom.

Frågavarande lönetursbestämmelse har tillämpning för civilmilitära beställningshavare i underofficers tjänsteklass, som befordras från fast anställning såsom manskap — således motsvarande befordran som till underofficer — eller från anställning med avlöning enligt kollektivavtal som tygarbetare. Anställningen som tygarbetare har i de flesta fall föregåtts av fast anställning som underbefäl i visst yrke, vilken anställning lämnats tidigare antingen på grund av bestämmelsen, att sådan icke får innehavas längre än till uppnådda 34 levnadsår och befordran till tyghantverkare oftast dessförinnan icke kan påräknas, eller ock genom att anställning som tygarbetare ställer sig ekonomiskt fördelaktigare.

Här föreligger sålunda en ganska stor likhet med fast anställt manskaps befordran till underofficer, varför de bestämmelser, som föreslagits för att i lönehänseende utjämna verkningarna av rådande skiljaktigheter i befordrings- tur för underofficerare vid olika truppförband (kårer) — 12 § — borde, avpassade efter vissa civilmilitära beställningshavares medelbefordringsålder — för tyghantverkare och fortmaskinist vid fälttygkåren vid ungefär 35 års ålder — tjänat till ledning för motsvarande lönetursbestämmelser för dessa beställningshavare, som i ännu högre grad än underofficerare ha fluktuerande befordran; detta särskilt som för civilmilitära beställningshavare ovan föreslagna bestämmelser (14 § 2 mom.) icke fylla avsett ändamål.

Gällande kollektivavtal för tygarbetare äro nämligen så grundade, att högsta timlönen för tygarbetare kan uppnås efter 27 års ålder och 10 års arbete i yrket. Denna timlön, omräknad till månadslön, uppgår för närvarande till ett belopp, som något understiger tyghantverkares begynnelselön. Den i civila avlöningsreglementet stadgade löneplaceringsregeln (§ 8:2) som oförändrad överflyttats till militära avlöningsreglementet att tillämpas för civilmilitära beställningshavare (14 § 2 mom.) kommer sålunda att för tyghantverkare och fortmaskinist verka så, att vare sig befordran till dessa beställningar sker efter 10 eller 28 års yrkesarbete vid tyganstalt eller vid 30 eller 48 års levnadsålder, kan löneklassplaceringen icke bli högre än i lägsta löneklassen.

Det är härav uppenbart, att denna lönetursbestämmelse icke kan tjäna det

syfte, som för underofficerarnas del å sid. 154 i lönekommitténs betänkande angives vara det viktigaste i för dem fastställda motsvarande bestämmelser, nämligen att utjämna verkningarna av rådande starka skiljaktigheter i befordringstur vid olika truppförband, och som ovan påvisats i ännu högre grad är erforderligt för berörda civilmilitära beställningshavare. För de tyghantverkare inom fälttygkåren, som tillhöra artilleriets fabriker och tyganstalter — förut en särskild personalkår — förekom nämligen på grund av indragning av tyghantverkarebeställningar ingen befordran till dessa beställningar från år 1914 till år 1922. Detta i förening med ändrad proportion mellan antalet tyghantverkare inom olika yrken föranledde en högst avsevärd förskjutning av levnadsåldern uppåt vid denna befordran under lång tid framåt, för en del ända upp mot 50 levnadsår. Sålunda ha av 32 dylika befordringar under tidsperioden 1922—1937 icke mindre än 16 befordrade överskridit en levnadsålder av 40 år vid befordran, och detta i lika stor utsträckning under de sista åren.

De tyghantverkare, som bliva löneklassplacerade enligt § 14:2 av lönekommittén föreslagen lydelse, skulle även komma i en uppenbart missgynnad löneställning i förhållande till dem, som löneklassplaceras enligt § 14:1 (civila e. o. förmän vid tygstation), ty för dessa stiger lönen med ökat antal tjänstår i den e. o. befattningen parallellt med lönen för ordinarie civilmilitära beställningshavare, och en befordran till tyghantverkare från e. o. förman vid så relativt hög levnadsålder som 45 år komme i de flesta fall att medföra löneplacering i tyghantverkares av 2. klassen slutlön mot i lägsta löneklassen vid befordran direkt från tygarbetare. Det är vidare att märka, att de e. o. förmännen vid sin löneklassplacering såsom sådana ofta fått tillgodoräkna sig tygarbetaretid, varför så mycket större skäl föreligger för att de i högre ordinarie beställning varande tyghantverkarna skola kunna få åtnjuta samma förmån. Erfarenheten har nämligen givit vid handen, att ett flertal framställningar till Kungl. Maj:t från tyghantverkare i ålder 40—50 år om tillgodoräkning av tjänstgöring vid tyganstalt som tygarbetare för löneklassplacering lämnats utan bifall. Ett sådant exempel bifogas. (Bil.) — Men reglementet giver däremot möjlighet att vid lönetursberäkning få taget hänsyn till förutvarande både kommunalt och enskilt arbete (12 § 4 mom.), varför det verkar som om en mångårig statstjänstgöring som tygarbetare med härunder förvärvad stor yrkesskicklighet och arbetsledningsförmåga gäves en lägre värdering än kommunalt och enskilt arbete av allmännyttig beskaffenhet.

I civila avlöningsreglementet § 8:2 stadgad löneplaceringsbestämmelse mindre lämplighet för tyghantverkares och fortmaskinists vidkommande vid mycket sen befordran har av arméns fabrikers och tyganstalters tjänstemannaförening i en skrivelse den 20 januari 1938 delgivits 1936 års lönekommitté. Då frågan om utjämning i lönehänseende för berörda civilmilitära beställningshavare redan varit föremål för behandling av 1930 års militärlönings-sakkunniga i för personalen beaktande hänseende, som av lönekommittén återgivits å sid. 158 i betänkandet, och föreningen i en särskild skrivelse till kommittén den 21 december 1936 ingående motiverat de förhållanden, som givit

upphov till denna mycket starkt fluktuerande befordran (mellan 25 och 50 levnadsår), borde det kunna förväntats, att 1936 års lönekommitté också skulle beaktat de sakliga skäl, som föreligga för en dylik löneutjämning för berörda civilmilitära beställningshavare. Lönekommitténs uttalande å sid. 159 i betänkandet, att tillräckliga skäl för en avvikelse från civila avlöningsreglementets bestämmelser i § 8:2 icke föreligga, är därför obegripligt, sett mot verklighetens bakgrund.

Det föreligger därför starkt bärande skäl för att 14 § 2 mom. utökas med nedan angivet tillägg.

Skulle lönetekniska eller andra verkliga eller befarade skäl komma att förebäras mot tillägget, föreslås alternativt ett riksdagens uttalande i frågan av lydelse som nedan angives, att i skrivelse delgivas Kungl. Maj:t.

I anslutning till det ovan anförda får jag föreslå följande tillägg i 14 § 2 mom.:

14 §.

2 mom. Därest beställningshavare — — — ägt uppbära; dock att för tyghantverkare av 2. klassen och fortmaskinist skall, därest sådant är för beställningshavaren förmånligare, vid bestämmande av begynnelselön och av tidpunkt för löneklassuppflyttning så anses, som om beställningen tillträtts efter det beställningshavaren innehaft i en följd sammanlagd anställningstid såsom fast anställt manskap i yrkestjänst inom försvarsväsendet och som tygarbetare i tio år, dock ej tidigare än efter uppnådda 35 års ålder.

Erforderliga bestämmelser — — — av Kungl. Maj:t.

Fast anställning och anställning som tygarbetare skall anses hava innehafts i en följd, även om avbrott av sammanlagt högst tre månader förekommit mellan olika anställningsperioder; dock må tid för dylikt avbrott icke inräknas i anställningstiden.

Därest avbrott av längre varaktighet än ovan nämnts förekommit eller längre tid förflutit mellan fast anställning och anställning som tygarbetare, ankommer på Kungl. Maj:ts prövning, huruvida beställningshavaren må placeras i högre löneklass än den, till vilken han eljest enligt bestämmelserna i denna paragraf skolat hänföras.

Om detta tillägg icke kan bifallas av riksdagen, får jag alternativt föreslå,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer,

att tyghantverkare av 2. klassen eller fortmaskinist, å vilka lönetursbestämmelsen i 14 § 2 mom. är tillämplig, i den mån de tillträtt eller tillträda innehavande beställning efter i en följd sammanlagd anställningstid såsom fast anställt manskap i yrkestjänst inom försvarsväsendet och som tygarbetare i tio år efter framställning till Kungl. Maj:t på sätt i § 14:3, sista stycket,

föreskrives må kunna erhålla placering i löneklass, räknat som om beställningen tillträtts efter det vederbörande uppnått tyghantverkares vid fälttygkåren medelbefordringsålder (35 år).

Slutligen får jag föreslå,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t även hemställer, att lönetursbestämmelsen i § 14:2 från tidpunkten för reglementets ikraftträdande gives tillämpning på då i tjänst varande beställningshavare, vars lönetur är hänförlig till berörda bestämmelse, som om den varit gällande under vederbörandes hela tjänstetid inom försvarsväsendet.

Stockholm den 19 april 1939.

O. W. Lövgren.

Bil.

Nedanstående exempel belyser det berättigade i Civilmilitära Tjänstemannaföreningens (förutvarande Arméns fabrikers och tyganstalters Tjänstemannaförenings) framställning hos Kungl. Maj:t om ändrade bestämmelser angående tyghantverkares av 2. klassen vid fälttygkåren rätt att för löneklassplacering få tillgodoräkna viss del av tidigare anställning som fast anställt manskap i yrkestjänst och som tygarbetare vid tyganstalt.

En tygarbetare vid Karlsborgs tygstation befordrades till tyghantverkare den 26 november 1935. Han är född den 7 maj 1888. Före sin befordran till tyghantverkare hade han, efter tidigare genomgången utbildning till yrkesman, en sammanhängande anställningstid såsom hantverksbeställningsman och tygarbetare i nära 28 år, eller närmare bestämt sedan den 13 april 1908.

Den 1 juni 1936 blev han förflyttad till Stockholms tygstation såsom verkstadsföreståndare för därvarande snickeri- och målarverkstäder.

Trots sin tidigare, väl vitsordade, långa anställningstid blev han placerad i lägsta löneklassen för tyghantverkare av 2. klassen.

I hans åliggande som verkstadsföreståndare ingår bland annat att föra befäl över en arbetsstyrka på 15 à 20 man och ansvara för att dess arbeten bliva riktigt och väl utförda. Trots det större ansvar, som sålunda påvilar honom, har han kommit att åtnjuta lägre årsinkomst än flertalet honom underställda arbetare.

Att flera tygarbetare kommit att åtnjuta högre årsinkomst än deras förman, beror därpå, att tygarbetare även utföra arbeten mot ackordslön, men då fråga är om jämförelse med tygarbetares löner för fastställande av nybefordrad tyghantverkares löneklassplacering, som föreslås i nytt militärt avlöningsreglemente, tages endast hänsyn till den för tygarbetare avtalsenligt garanterade tidlönen. (Jfr 1936 års lönekommittés betänkande med förslag till militärt avlöningsreglemente, specialmotiveringen, sid. 158 och till civilt avlöningsreglemente, specialmotiveringen, sid. 130—131.)

En framställning till Kungl. Maj:t om rätt för denne tyghantverkare att av sin tidigare mångåriga anställningstid inom yrket få tillgodoräkna någon del för uppflyttning till högre löneklass blev av Kungl. Maj:t lämnad utan bifall.